

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Предмет: Извештај Комисије о оцени подобности кандидата и теме
за израду докторске дисертације

Одлуком Наставно-научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, број 3540/V-1-7 од 28.12.2011. године, и Стручног већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, број 4/18 од 11.01.2012. године, именовани смо за чланове Комисије за писање Извештаја о оцени подобности кандидата **мр Предрага Вуковића** и теме за израду докторске дисертације под насловом **Управљачки модел за повећање конкурентности руралних туристичких дестинација у Србији**.

На основу увида и анализе достављене документације, која, уз пријаву, садржи аутобиографске податке и релевантне информације о предложеној теми, Комисија подноси Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу и Стручном већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографија кандидата

Кандидат Предраг Вуковић је рођен 17.08.1971. године у Београду. Основну и Средњу економску школу завршио је у Београду. Економски факултет Универзитета у Београду, смер Туризам и угоститељство уписао је школске 1990/91. а завршио 30.06.2003. године, са просечном оценом 7,68, одбранивши дипломски рад под насловом „Теоријски аспекти изучавања маркетинга у туризму“ са оценом 10 (десет).

Специјалистичке студије, смер Менаџмент туристичког производа је завршио 08.06.2006. године, с просечном оценом 10 (десет), одбранивши специјалистички рад под називом „Стратешке основе развоја туризма у Новом Саду“.

Последипломске студије на Економском факултету Универзитета у Београду, смер Менаџмент у туризму уписао је школске 2004/05. Испите предвиђене наставним планом положио је са просечном оценом 9,44. Магистарску тезу под називом „Оцена конкурентности туристичке дестинације на примеру Новог Сада“ одбранио је 12.07.2010.године.

Предраг Вуковић је запослен у Институту за економику пољопривреде у Београду од 05.10.2004. године као истраживач-приправник, а од 07.09.2010. године ради у звању истраживач-сарадник.

Говори енглески језик и активно се служи руским језиком. Познаје рад на рачунару, посебно у програмском пакету Microsoft Office. Сфере научног интересовања кандидата су: маркетинг у туризму, менаџмент туристичких дестинација, економика туризма, рурални туризам, економика пољопривреде.

2. Наслов, предмет и хипотезе докторске дисертације

У складу са својим основним областима научно-стручног интересовања и на основу консултација са потенцијалним ментором и члановима Комисије, кандидат Предраг Вуковић је поднео пријаву докторске дисертације под насловом **Управљачки модел за повећање конкурентности руралних туристичких дестинација у Србији**. Комисија за писање Извештаја је сагласна са предложеном темом докторске дисертације.

Тема коју је кандидат изабрао је комплексна и актуелна. Туризам представља једну од најбрже растућих делатности у свету, која позитивно утиче на привредни развој земаља. Туризам има све значајнију улогу у Србији која је детерминисана националним циљевима, међународним окружењем и основним законитостима развоја туризма. Влада Републике Србије у својим стратегијским документима промовише туризам као привредну грану која може својим развојем да подстакне развој повезаних делатности, повећа запошљавање, омогући повећање девизног прилива и сл.

Имајући у виду чињеницу да Србија нема излаз на морску обалу и да постоји само један прави зимски скијашки центар Копаоник, јасно је да рурална подручја могу имати значајну улогу у развоју туризма. О томе говори и чињеница да рурална подручја чине 80% територије Републике Србије и да према попису из 2002. године на овим подручјима живи око 44% укупног броја становника. Поред тога, Србија има велики географски диверзитет, од Панонске равнице на северу до брдско-планинског подручја у централном и изразито планинског подручја у Јужној Србији, што представља значајан потенцијал у развоју руралних туристичких дестинација. Развој руралног туризма може допринети повећању конкурентности туризма Србије, очувању природне средине, спречавању иселјавања из сеоских подручја и сл.

Полазећи од основних карактеристика и тенденција у развоју руралног туризма у свету **предмет истраживања** докторске дисертације је управљање руралним туристичким дестинација у Србији са циљем унапређења конкурентности. У раду ће се идентификовати фактори који утичу на управљање руралним туристичким дестинацијама, указаће се на основне проблеме развоја туризма у руралним подручјима, анализирати конкурентност руралних туристичких дестинација, дефинисати стратегијски правци развоја на микро и макро нивоу и креирати модел за управљање руралним туристичким дестинацијама и повећање њихове конкурентности на туристичком тржишту.

Управљање руралним туризмом у Србији одвијало се стихијски. Није постојала јасна визија и стратегија развоја, нити је био дефинисан начин на који он може да допринесе укупном руралном и привредном развоју. С обзиром на развојне, маркетиншке, менаџерске и економске тешкоће у развоју руралног туризма, а са друге стране све већу тражњу, односно интерес потрошача за овај облик туризма, **предмет истраживања** су и концептуалне мере за адекватно управљање руралним туристичким дестинацијама.

Полазећи од дефинисаног предмета истраживања, а применом адекватног скупа методолошких поступака и техника карактеристичних за истраживања у области друштвених наука, па и економији, биће тестиране **следеће хипотезе**:

Хипотеза 1: Квалитет понуде у руралним туристичким дестинацијама је у директној корелацији са тражњом на туристичком тржишту.

Хипотеза 1.1: Низак ниво квалитета смештајне и угоститељске понуде руралних туристичких дестинација у Србији негативно утиче на тражњу на туристичком тржишту.

Хипотеза 1.2: Низак ниво квалификованости људских ресурса руралних туристичких дестинација у Србији негативно утиче на тражњу на туристичком тржишту.

Хипотеза 2: У Србији постоји значајна корелациона веза између еколошке очуваности природног амбијента и тражње за руралним туристичким дестинацијама.

Хипотеза 3: Јачање конкурентности руралних туристичких дестинација је у корелацији са избором туриста

Хипотеза 4: Развој руралних туристичких дестинација у Србији зависи од доношења мера државне политике и институционалних механизма.

3. Подобност кандидата

Мр Предраг Вуковић је до сада објавио следеће радове из области менаџмента туристичких дестинација, економике туризма, руралног туризма, којој припада и тема докторске дисертације коју је кандидат пријавио:

Магистарска теза (М72)

1. Вуковић, П. (2010) Оцена конкурентности туристичке дестинације на примеру Новог Сада, Економски факултет Универзитета у Београду.

Рад у тематском зборнику међународног значаја (М14)

1. Вуковић П., Цецић Н., Јовановић Р., (2008): „*Могућност експлоатације туристичких ресурса општине Мионица*“, Међународни научни скуп "Мултифункционална пољопривреда и рурални развој (III) - рурални развој и (не) ограничени ресурси". Тематски зборник, књига прва. Институт за економику пољопривреде, Београд, 04-05 децембар 2008. стр. 216-223. ISBN 978-86-82121-59-6 UDC 338.43(082) COBISS.SR-ID 153619724

Радови објављени у научним часописима од међународног значаја (М 24)

1. Вуковић П., Арсић С., Цвијановић Д., (2010): „*Конкурентност руралних туристичких дестинација*” стр. 47-60, часопис *Економика пољопривреде/Economic of Agriculture* 57, јануар-март, Београд, Год./Vol. LVII, бр./N⁰1(1-153), 2010, Београд UDC:338.43:63, YU ISSN 0352 – 3462
2. Вуковић П., Мијајловић Н., Ђурић И., (2010): „*Particularities of Golija Nature Park and Conditions for Further Development of Rural Tourism*“ . стр.123–131, часопис *Економика пољопривреде/Economic of Agriculture*, специјални број/special issue-2, International scientific meeting “Multifunctional Agriculture and Rural Development (V) – regional

specificities“, II Book Год./вол. LVII, СБ/СИ – 2 (1-372), 2010. Београд UDC:338.43:63, UDK 712.2(1-751.2):338.48-53:63 YU ISSN 0352 – 3462

Саопштење са међународног скупа штампано у целини (М 33)

1. Вуковић П., Арсић С., Цвијановић Д., (2010): „Значај руралних подручја у развоју и креирању туристичког имиџа Србије“ стр. 252 – 263. Тематски зборник радова “Унапређење туризма као фактор развоја привреде Републике Србије“, Институт за међународну политику и привреду, Београд 2010, Издавач: Институт за међународну политику и привреду, ISBN 978-86-7067-140-9 , UDC 338.48(497.11) (082) COBISS.SR – ID 176188684
2. Вуковић П., Цецић Н., Арсић С., (2008): „Улога туризма у развоју руралних подручја“. Симпозијум агроекономиста са међународним учешћем поводом 45. година Одсека за агрономију Пољопривредног факултета у Београду: “Агроекономска наука и струка у транзицији образовања и агропривреде“, Тематски зборник, Пољопривредни факултет, Универзитет у Београду, Београд, 24-25. октобар, 2008. стр. 309-314. ISBN 978-86-7834-059-8 UDK 001.892:63 (497.11) (082)
3. Vuković P., Cvijanović D., (2010): “Agrotourism in Serbia as a Chance for Food Export“ Proceeding: “COMPETITIVITATEA ECONOMIEI AGROALIMENTARE SI RURALE IN CONDITIILE CRIZEI MONDIALE II”, Edita II, Academia de Studii Economice – Bucuresti, 24-25 Septembrie 2010, ISBN 978-606-5005-374-8 p. 433-438,
4. Vuković P., Cević N., Ivanović L., (2008): “Sustainable Tourist Development of the National Park Fruška Gora – Serbia“. Simpozionul stiintific international: "Perspective ale dezvoltarii agriculturii si zonelor rurale". Universitate de stiinte agronomice si medicina veterinara Bucuresti Romania. Facultate de management, inginerie economică in agricultura și dezvoltare rurală. București, May 5-6, 2008. Vol. 8/2008, p. 469-473. ISSN 1844-5640
5. Vuković P., Cvijanović D., Katić B., (2009): “Serbia at the Gates of the European Union – Comparative Analysis“, Certain of structural change in rural areas – The experience of selected countries No. 165.1, Institute of Agricultural and Food Economics National Research Institute, Warsaw, Poland, ISBN 978-83-7658-038-8 p.39-57

Поглавље у књизи (М 42) или рад у тематском зборнику националног значаја (М 45)

1. Вуковић П., (2010), поглавље: „Привредни развој“ стр. 158-181. Монографија: „Стратешко планирање развоја локланих заједница – модел МЗ Глогоњ“, Издавач: Институт за економику пољопривреде, Београд, ISBN 978-86-82121-84-8 UDC 502.131.1(497.11) COBISS.SR-ID 176871436
2. Вуковић П., (2010), поглавље: „Радни потенцијал“ стр. 98-121, Монографија: „Стратешко планирање развоја локланих заједница – модел МЗ Глогоњ“, Издавач: Институт за економику пољопривреде, Београд, ISBN 978-86-82121-84-8 UDC 502.131.1(497.11) COBISS.SR-ID 176871436

Лексикографска јединица у научној публикацији водећег националног значаја, карта у научној публикацији научног значаја, издање грађе у научној публикацији (М 46)

1. Вуковић П., (2010): „Аграрна политика“, стр. 50-53. „Српска Енциклопедија“, Том I, књига 1, одељак „Социологија Југославије“, Матица Српска, Српска Академија Наука и

Уметности (САНУ), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, Нови Сад – Београд 2010. год, ISBN 978-86-7946-078 UDK 0/9 (031.038) COBISS.RS-ID 256236039

2. Вуковић П., (2010): „Агроиндустрија“, стр. 57-59. „Српска Енциклопедија“, Том I, књига 1, одељак „СР Југославија/Србија и Црна Гора/Србија“, Матица српска, Српска Академија Наука и Уметности (САНУ), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2010 год. Нови Сад – Београд., ISBN 978-86-7946-078 UDK 0/9 (031.038) COBISS.RS-ID 256236039

Радови у научним часописима националног значаја

1. Vuković P., Roljević S., Sarić R., (2010): “*Information and Communication Technology in Function of Strengthening the Competitiveness of Tourist Destinations*”, journal *Buletinul, Universitatii Petrol-Gaze din Ploiesti*. Seria STIINTE ECONOMICE. Vol. LXII, No.5B/2010. BULLETIN, Economic Sciences Series ISSN 1224-6832 p.23-29. (M53)
2. Vuković P., Mijajlović N., Arsenijević Ž., (2009): “*Rural Tourist Destination – Attractiveness and Competitiveness as Conditions for Making New Brands*” International Symposium on the topic „Prospect of Agriculture and Rural Areas Development“ Temathic Proceeding, Scientific Papers, Series „*Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*“, May 7-8, 2009. Vol. 9 (3)/2009 Print ISSN 1844-5640 p.225-228. (M53)
3. Вуковић П., Цвијановић Д., Глигић П., (2009): „*Екологија као фактор јачања туристичке конкурентности руралних подручја Србије*“, часопис *Транзиција – часопис за економију и политику транзиције*, бр. 21-22. стр. 61-71. Год. X, Тузла 2009. год. ISSN 152-5785 UDK330.142
4. Vuković P., Kljajić N., Mijajlović N., (2009): “*Tourist Potentiality in the Rural Areas in Vojvodina – North Serbia*”, journal *Buletinul, Universitatii Petrol-Gaze din Ploiesti*. Seria STIINTE ECONOMICE. Vol. LXI, No.1/2009. BULLETIN, Economic Sciences Series ISSN 1224-6832 p. 1 - 9. (M53)
5. Вуковић П., Рољевић С., Сарић Р., (2009): „*Стратешка опредељења за мултифункционални концепт пољопривреде и очување животне средине*“, часопис *Пољопривредна техника*. Година XXXIV, број 4, XIII научно - стручни скуп са међународним учешћем „АКТУЕЛНИ ПРОБЛЕМИ МЕХАНИЗАЦИЈЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ 2009“ ДПТ - 2009. “ - Тматски зборник, Пољопривредни факултет, Универзитет у Београду, 11 децембар 2009. YU ISSN 0554 5587. UDK 631 (059). UDK 628.4. стр. 45-52.
6. Вуковић П., Арсић С., Рољевић С., (2010): „*Стање и перспективе развоја туризма у Бањи Врујци, Србија*“, часопис *Економика*, бр. 2, стр. 220-230, Ниш, ISSN 0350-137X UDC: 338 (497,1) .(M53)
7. Вуковић П., Ружић П., Сафтић Д., (2010): „*Могућности одрживог туристичког развоја Колубарског округа и Истарске жупаније*“, часопис *Економика*, бр. 3, стр.137-148, Ниш, ISSN 0350-137X UDC: 338(497,1) (M53)
8. Вуковић П., Кљајић Н., Рољевић С. (2009): „*Стратешка опредељења развоја туризма у процесу транзиције у Србији*“, стр. 168-177. часопис: *Економика*, бр. 3-4. YU ISSN 0350-137X UDK: 338 (497, 1) Год LV, Ниш . (M53)

4. Преглед стања у подручју истраживања

Развој руралног туризма је једна од алтернативних стратегија развоја и економског и друштвеног опоравка руралних подручја односно фактор који стимулише привредни раст, унапређује и открива туристичке потенцијале неразвијених подручја и побољшава животни стандард локалног становништва и сл.

Многа истраживања су се бавила анализом природе и развоја руралног туризма са нагласком на анализи пословања предузећа и других стејкхолдера у овој области, али и на улози дестинација и владе у развоју и побољшању овог сектора. Lane (1994) је истраживао историјски развој руралног туризма и кључне елементе који га разликују од других области.

Истраживање конкурентности руралног туризма захтева да више питања буде разјашњено. Једно од питања је да у литератури не постоји сагласност око дефинисања појма “рурални туризам”. (Pearce, 1989, Bramwell, 1994, Seaton, et. al., 1994, Page, Getz, 1997, Lane, 1994). Несагласност у дефинисању потиче из чињенице да различите државе користе различите критеријуме, различите регије развијају различите облике руралног туризма, па је тешко наћи заједнички именитељ. Поред тога, туристичке активности у руралним подручјима не морају бити строго руралне, већ могу бити и урбане, а због промена на глобалном тржишту, сложени процеси промена су захватили и рурална подручја. Због хетерогених туристичких активности у руралним подручјима различитих земаља у зависности од циља и врсте активности користи се различита типологија руралног туризма (сеоски туризам, зелени туризам, еко туризам и др).

У литератури такође постоји широк приступ дефинисању туристичке дестинације (Travis, 1994, Laws 1995, Seaton, 1996). Према већини аутора за дефинисање неке просторне јединице туристичке дестинације није пресудна њена величина, географске границе, већ способност привлачења туриста и задовољења комплексне туристичке тражње. Имајући у виду специфичности и атрактивности руралних подручја, просторну разноврсност, специфичност рецептивних капацитетаи др., у раду ће се дефинисати општи оквири за појмовно одређивање туристичке дестинације који ће представљати основу за анализу и дефинисање стратегијских праваца, политике и организације развоја руралног туризма.

Анализа искустава земаља које су оствариле најбоље резултате у развоју руралног туризма као што су чланице ЕУ, САД, Канада, Русија, Аустралија и др., (Beeton, 2004, Fleischer, Pizam, 1997, MacDonald, Jolliffe, 2003, Sharpley, 2002, Oppermann, 1996, Zdorov, 2009, Barlybaev, Akhmetov, Nasyrov, 2009, Luloff, Bridger, Graefe, Saylor, Martin, Gitelson, 1994.) послужиће кандидату као основа системског приступа у дефинисању мера и предлога за унапређење конкурентности руралних туристичких дестинација у Србији.

На развој руралног туризма утиче велики број фактора који се односе на факторе тражње и факторе понуде. Један од критичних чинилаца у развоју руралних туристичких дестинација јесте идентификовање циљних тржишних сегмената, промена у жељама и потребама потрошача, начина задовољења потреба потрошача и сл. (Butler, 1980). Разумевање захтева и потреба туриста, односно њиховог понашања је основа маркетинг и менаџмент приступа у управљању руралним туризмом. Задржавање постојећих и привлачење нових потрошача је кључна претпоставка за стицање конкурентске предности (Porter, 1985, Woodruff, 1997, Piercy, 1998).

За успешно управљање руралним туризмом значајна је и анализа понуде. Истраживања показују да постоје специфични проблеми у развоју туристичких предузећа у руралним областима као што су: недостатак ресурса, недостатак квалификованих кадрова, не

постојање економије обима, неопходност очувања животне средине у руралним областима (Tinsley, Lynch, 2001, Simpson, 2008). Међутим, упркос проблемима, развој туризма може да делује као средство трансформације руралних подручја (Hall 2004), јер омогућава прилив средстава кроз потрошњу туриста, отварање нових предузећа, раст запослености и др. (Roberts, Hall, 2004.)

Основу успешног управљања руралним туристичким дестинацијама представља правилан приступ у дефинисању фактора конкурентности и одређивање начина за њено мерење. Неки од најпозданијих метода за мерење конкурентности туристичке дестинације односе се на туристички производни индекс (WES) и TTCI индекс (Travel Tourism Competitiveness Index). Важан инструмент у управљању развојем представљају и модели конкурентности. Суштина у стварању модела је да се обезбеди одржива конкурентска позиција дестинације која је у функцији туристичких ресурса, дестинацијског менаџмента, ситуационих захтева и захтева туристичке тражње. Значајан допринос у развоју ових модела дали су Ritchie и Crouch (2003), као и Vengescu (2003).

Важну улогу у стварању конкурентности туристичке дестинације имају кластери. Ако туристичку дестинацију схватимо као „композитну творевину“, јер је сачињавају атрактивности (природне и друштвене), рецептивни фактори (смештајни и угоститељски капацитети), комуникативни фактори (саобраћајна инфраструктура, транспорт и сл.) и одговарајући ниво маркетиншких напора, како би је туристи посетили, јасна је и улога кластера у њеном развоју. Једна од основних теза коју износи Porter M., (1990) је да региони, дестинације и кластери наслеђују одређену индустрију и активности. Истиче да је њихово окружење динамично и стимулише фирме да надограде своју предност.

Имајући у виду чињеницу да у Србији не постоје рурални туристички кластери, предмет истраживања ће бити анализа могућности за њихов настанак и предлог за њихово формирање и одређивање приоритета у развоју.

Конкурентност руралног туризма у Србији зависи од способности да се обезбеде технолошке предности кроз развој информационих система, примену нових технологија, едукацију запослених и сл. (Бакић, Станкић, Зечевић 1993, Fodness, Marty 1998).

Питање квалитета је такође једно од пресудних фактора конкурентности туристичких дестинација. Бројна истраживања су показала (Seaton, Benett 1996, Kotler, Bowen, Makens 1999) да туристи када дају оцену о боравку у некој дестинацији, као један од кључних елемената за поновни долазак наводе одговарајући ниво квалитета. Квалитет је данас у условима све веће конкуренције и све већих захтева туриста, постао услов опстанка на тржишту и остварења профитбилности и развоја. (Seth, Deshmukh, Vrat 2005, Baker, Crompton, 2000, Bowen 1998, Augustyjn, Ho, 1998, Fick, Rithie 1991 и др.) Управљање развојем руралних туристичких дестинација захтева сагледавање свих аспеката унапређења квалитета (смештајне понуде, саобраћајне инфраструктуре, ван пансионских услуга и сл.)

Постоји међузависност између руралног туризма и одрживог туризма. Одрживи туризам се фокусира на разумевање вредности и нивоа утицаја бројних фактора на квалитет животне средине, очување, заштиту и унапређење постојећих природних и антропогених вредности, инсистира на планском регионалном развоју. Такође, одрживи туристички развој подразумева и поштовање строгих правила и стандарда у изградњи одговарајуће туристичке инфраструктуре и обезбеђење баланса између економских, друштвених, еколошких и других циљева. (Bramwell, Lane, 1993, Ritchie, Crouch 2003). Примена концепта маркетинга и менаџмента у туризму треба да буде “хуманизована” у оној мери у којој ће се

имплементирати и развијати на одговарајућем подручју. (Inskeep 1987, May, 1991, Middleson, 1998). Како би се постигла “тотална одговорност” аутори (McIntosh, Roledner и Ritchie, 1995) указују на значај и домене примене одрживог развоја туризма. У том смислу императив који стоји пред дестинацијом јесте да примена концепта маркетинга и менаџмента мора бити окренута ка окружењу и друштвено одговорном развоју.

Једно од значајних питања за развој туризма јесте одређивање степена учешћа владе и локалне заједнице или одговарајућих агенција. Истраживања о развоју руралног туризма наглашавају позитиван утицај локалног становништва, али и немогућност њиховог утицаја на запосленост и инвестиционе могућности. У том смислу, интервенције и мере владе у погледу планирања развоја руралног туризма су неопходне. (Campbell, 1999, Owen, 1992)

Стратегијски приступ управљању руралним туристичким дестинацијама претпоставља стварање иновативног дестинацијског менаџмента кроз јачање позиције међусобно повезаних субјеката у понуди руралног туристичког производа дестинације.

5. Значај и циљ истраживања са становишта актуелности

Полазећи од објашњеног предмета истраживања, **основни циљеви** који се постављају у докторској дисертацији су: да се на бази теоријске анализе проблема управљања руралним туристичким дестинацијама, емпиријског истраживања перцепција туриста као потрошача, и домаћих стејкхолдера о квалитету понуде у руралним туристичким дестинацијама у Србији, анализе стања у сектору руралног туризма у Републици Србији и идентификованих фактора који утичу на садашњу и потенцијалну понуду руралних туристичких дестинација у Србији, предложи стратегијски правци развоја руралних туристичких дестинација и управљачки модел унапређење конкурентности ових дестинација.

На бази дефинисаног основног циља могуће је извести два специфична комплементарна циља:

- *прво*, да је неопходно креирати адекватну организацију и политику у управљању руралним туристичким дестинацијама, која ће омогућити одвијање континуираних процеса на којима ће се засновати предузетничко понашање и омогућити ефикасан и ефективан развој.
- *друго*, да се у оквиру емпиријског истраживања, евалуира интерно предузетничко окружење и поткрепи став да подстицање предузетничког понашања субјеката укључених у рурални туризам позитивно утиче на унапређење конкурентности руралног туризма.

Управљање развојем руралних туристичких дестинација представља актуелну област због све већег значаја руралног туризма у свету. **Значај истраживања** произилази из чињенице што повећање конкурентности руралног туризма у Србији може да допринесе повећању прихода, повећању запослености, задржавању становништва у руралним подручјима и сл.

6. Веза са досадашњим истраживањима

На основу претходно наведених објављених радова и одбрањене магистарске тезе Предрага Вуковића, може се закључити да се у фокусу истраживања налазила туристичка дестинација, пре свега менаџмент и маркетинг приступ туристичкој дестинацији, односно управљање њеним развојем. Предмет истраживања у магистарској тези односио се на конкурентност Новог Сада као туристичке дестинације, карактеристике и развој туризма Новог Сада и његову позицију на туристичком тржишту.

Управљање развојем руралног туризма и руралних туристичких дестинација је сложен процес с обзиром на укљученост широког спектра компанија, агенција и ресурса у те активности. (Bramwell, Sharman, 1999, Simpson, 2008) Рурални туризам има одређене специфичности у односу на друге облике туризма, које се односе на специфичност локације, традиционалне активности у оквиру руралних дестинација, велики број малих предузећа, укљученост локалног становништва и др. (Lane, 1994, Page, Getz, 1997).

Због све већег значаја руралног туризма у свету па и у Србији највећи број објављених радова кандидата посвећен је руралним подручјима и развоју руралног туризма. То је у складу са пројектима основних истраживања Министарства просвете и науке Републике Србије на којима је учествовао. Проблем руралних туристичких дестинација је сагледаван са аспекта могућности експлоатације туристичких ресурса (како природних, тако и друштвених), јачања конкурентности руралних туристичких дестинација, утврђивања могућег утицаја туризма на укупан рурални развој, комплементарности у одрживом и туристичком развоју, начина досадашњег вођења руралног туризма, затим начина имплементације информационе технологије у менаџмент туристичких дестинација, као и могућности које рурални туризам пружа за извоз домаће хране.

У предложеној докторској дисертацији истраживање се може сматрати логичним наставком досадашњих истраживања Предрага Вуковића и биће усмерено на идентификовање фактора који утичу на управљање развојем руралних туристичких дестинација као и на сагледавање могућности за повећање њихове конкурентности. Дефинисаће се стратегијски правци развоја и креирати управљачки модел развоја руралних туристичких дестинација. Фокус на руралну туристичку дестинацију у актуелној ситуацији развоја туризма у Републици Србији данас се може сматрати једним од императива.

7. Методологија и методи научног истраживања

У складу са предметом и циљем докторске дисертације, као и постављеним основним научним хипотезама, кандидат ће у раду користити одговарајућу квалитативну и квантитативну методологију. Циљ квалитативне методологије представља анализа постављеног проблема на основу прикупљања секундарних података који су релевантни за дати проблем. На тај начин ће се поставити теоријска основа за емпиријску проверу научних хипотеза. Теоријска поставка проблема биће реализована на логичан начин применом метода анализе и синтезе, дедукције и индукције, са циљем да се кроз теоријски фундирану апстракцију и генерализацију дође до општих закључака.

Током истраживања кандидат ће користити релевантну домаћу и страну литературу из области менаџмента и маркетинга туристичких дестинација, руралног туризма која је заснована на теоријском фундању и емпиријским анализама. Анализа постојеће литературе, докумената, израђених студија о развоју туризма у Републици Србији, као и свих релевантних чиниоца који детерминишу позицију руралних туристичких дестинација на туристичком тржишту, представљаће основу истраживања секундарних података путем упоредне анализе. На основу тога кандидат ће развити листу изабраних елемената понуде која ће служити као основа за мерење квалитета туристичке понуде у руралним дестинацијама у следећој фази истраживања.

С обзиром да су секундарни подаци ограниченог домета, у циљу испитивања постављених хипотеза, приступиће се прикупљању примарних података на терену, путем метода испитивања на одабраном узорку локалних стејхолдера и посетилаца (туриста). У анкетирању ће се користити анкетни упитник, а прикупљање података вршиће се кроз лични

интервју, анкетирање путем телефона, e-mail и поштом у случајевима где то буде било неопходно.

Статистичка обрада података вршиће се уз рачунарску подршку статистичког програма SPSS (Statistical Package for the Social Science for Windows) и програма Microsoft Excel. У обради података биће коришћени различити тестови (χ^2 -тест, t-тест, z-тест, Левне-ов тест о једнакости варијанси), што је детерминисано статистичким правилима и условима.

На бази спроведеног истраживања кандидат ће дати закључна разматрања која ће представљати основу за одговарајуће препоруке за успешно управљање руралним туристичким дестинацијама у Србији и повећање конкурентности руралног туристичког производа.

Докторска дисертација ће обезбедити теоријско-емпиријски фундирану и квалитативно методолошки обрађену везу између предмета, хипотеза и циљева истраживања, како би се на тај начин дала једна нова слика посматраног проблема.

8. Очекивани резултати докторске дисертације

У складу са дефинисаним предметом и циљевима истраживања, кроз процес преиспитивања и научне верификације постављених хипотеза, од докторске дисертације се очекују следећи резултати:

- Креирање комплетног туристичког ланца вредности руралног туризма кроз обликовање кластера, и програма за побољшање конкурентности руралних туристичких дестинација у Србији.
- Предлог јединствене базе података о понуди руралних туристичких дестинација, што ће омогућити туристима приступ свим релевантним информацијама које су важне приликом доношења одлуке за боравак у њима, што може допринети повећању тражње за руралним туризмом.
- Предлог за унапређење одговарајућих стандарда квалитета у пружању туристичких услуга и примене концепта управљања потпуним квалитетом. То представља могућност за унапређење квалитета смештајне и угоститељске понуде, као и одговарајућих програма ван пансионске туристичке понуде, која је у Србији на ниском нивоу.
- Креирање стратегијског плана са идентификованим активностима, одговорностима и приоритетима спровођења, што ће убрзати развој руралног туризма.
- Разрада управљачког модела за управљање руралним туристичким дестинацијама представља подршку за унапређење конкурентске позиције руралног туризма у Србији.

Управљање руралним туристичким дестинацијама представља актуелну тему, с обзиром на велику експанзију руралног туризма у свету. Полазећи од чињенице да је рурални туризам у Србији на ниском нивоу, а имајући у виду потенцијале са којима Србија располаже, рад ће допринети решавању кључног проблема у развоју руралног туризма у Србији, а то је како побољшати конкурентност овог облика туризма користећи све ресурсе (природне и друштвене) са којима Србија располаже.

9. Оквирни садржај докторске дисертације

У својој пријави кандидат мр Предраг Вуковић је предложио структуру докторске дисертације која, поред увода и закључка, обухвата пет логички конзистентних делова.

УВОД

ДЕО I

АНАЛИЗА ФАКТОРА РАЗВОЈА РУРАЛНИХ ТУРИСТИЧКИХ ДЕСТИНАЦИЈА

1. Појмовно одређење руралних туристичких дестинација
  - 1.1. Концепт руралног туризма
  - 1.2. Појам и концепт туристичке дестинације
  - 1.3. Дефинисање руралне туристичке дестинације
  - 1.4. Типологија руралних туристичких дестинација
2. Фактори тражње за руралним туризмом
  - 2.1. Објективни фактори тражње
  - 2.2. Субјективни фактори тражње
3. Фактори понуде руралног туризма
  - 3.1. Атрактивности локације
  - 3.2. Рецептивни капацитети руралног туризма
  - 3.3. Саобраћајна инфраструктура
  - 3.4. Туристичко посредовање
4. Законска регулатива за пословање сеоског и осталих облика руралног туризма
5. Остали фактори који утичу на развој руралног туризма

ДЕО II

УПРАВЉАЊЕ РУРАЛНИМ ТУРИСТИЧКИМ ДЕСТИНАЦИЈАМА

1. Искуства у управљању руралним туристичким дестинацијама у свету
  - 1.1. Искуства развијених земаља Западне Европе
  - 1.2. Искуства земаља у транзицији
  - 1.3. Искуства САД
  - 1.4. Искуства Канаде
  - 1.5. Искуства Русије
  - 1.6. Искуства Аустралије
  - 1.7. Искуства Израела
2. Карактеристике руралног туризма у Србији
  - 2.1. Мапа руралних туристичких дестинација у Србији
  - 2.2. Анализа стања руралних туристичких дестинација у Србији

ДЕО III

КОНКУРЕНТНОСТ РУРАЛНИХ ТУРИСТИЧКИХ ДЕСТИНАЦИЈА

1. Дефинисање конкурентности туристичке дестинације
  - 1.1. Схватање конкурентности туристичке дестинације по М. Porter-у
  - 1.2. Схватање конкурентности туристичке дестинације по А. Poop

- 1.3. Синтеза главних варијабли конкурентности N. Vanhove-a
2. Мерење конкурентности туристичке дестинације
  - 2.1. Туристички производни индекс - WES
  - 2.2. Методологија “Светског економског форума” (TTCI Index)
3. Модели конкурентности туристичке дестинације
  - 3.1. Концептуални модел конкурентности J. R. Brenet Ritchie, Geoffrey I. Crouch-a
  - 3.2. Концептуални модел конкурентности Sebastian Vengesyi-a
  - 3.3. Јачање конкурентности туристичке дестинације кроз кластере
  - 3.4. Могућности развоја руралног туризма Србије кроз кластере
4. Информациона технологија у функцији јачања конкурентности руралних туристичких дестинација у Србији
  - 4.1. ИТ као фактор развоја руралних туристичких дестинација Србије
  - 4.2. Формирање базе података о руралним туристичким производима Србије
5. Квалитет као претпоставка за конкурентност руралних туристичких дестинација
  - 5.1. Принципи и кључна подручја у управљању квалитетом у туризму
  - 5.2. Унапређења квалитета руралне туристичке понуде у Србији
    - 5.2.1. Унапређење квалитета смештајне понуде
    - 5.2.2. Унапређење квалитета саобраћајне инфраструктуре
    - 5.2.3. Унапређење квалитета програма ван пансионске туристичке понуде
    - 5.2.4. Формирање програма за обуку запослених и локалног становништва
6. Екологија и очуваност природног амбијента као претпоставка конкурентности руралних туристичких дестинација
  - 6.1. Комплементарност у развоју руралног и одрживог туризма
  - 6.2. Очување и унапређење квалитета животне средине у циљу повећања туристичке тражње

ДЕО IV

ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ УТИЦАЈА КВАЛИТЕТА ПОНУДЕ РУРАЛНИХ ТУРИСТИЧКИХ ДЕСТИНАЦИЈА У СРБИЈИ НА ТУРИСТИЧКУ ТРАЖЊУ

1. Предмет и циљ истраживања
2. Методологија истраживања
3. Резултати истраживања
4. Ограничења истраживања
5. Закључци и препоруке за даља истраживања

ДЕО V

ПРЕДЛОГ МЕРА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ РУРАЛНИХ ТУРИСТИЧКИХ ДЕСТИНАЦИЈА У СРБИЈИ

1. Израда стратегије развоја руралних туристичких дестинација у Србији
2. Предлог институционалног оквира за спровођење стратегије
  - 2.1. Формирање дестинацијских маркетинг организација (ДМО) на регионалном и локалном нивоу у циљу промовисања руралног туризма
  - 2.2. Предлог организационо - управљачког модела за управљање руралним туристичким дестинацијама
3. Унапређење туристичког производа руралних туристичких дестинација

4. Унапређење продајно промотивних активности руралних туристичких дестинација
5. Позиционирање руралних туристичких дестинација на туристичком тржишту

ЗАКЉУЧАК АНЕКСИ ЛИТЕРАТУРА

Дефинисани предмет и циљ истраживања, као и постављене хипотезе, определиле су структуру докторске дисертације као целине која се, поред увода и закључка састоји из пет логично повезаних делова.

У *првом делу* докторске дисертације кандидат полази од појмовног дефинисања две кључне ставке истраживачког процеса – руралног туризма и руралне туристичке дестинације. Имајући у виду чињеницу да рурални туризам дотиче две важне привредне гране, пољопривреду и туризам, у раду се као први корак намеће дефинисање руралног туристичког подручја. Затим ће се прецизирати активности које се обављају у руралном подручју, а које се сврставају у категорију руралног туризма. У том смислу ослонац ће бити на теоријским аспектима који се могу наћи у литератури, али и у документима Стратегија развоја туризма у Републици Србији и критеријумима које је дефинисала Европска федерација руралног туризма (EUROGITES). Посебно ће бити размотрена типологија руралних туристичких дестинација, са акцентом на оне које су већ присутне на тржишту или могу да се развију у Србији, као у кључни елементи руралне туристичке дестинације.

У првом делу кандидат ће анализирати факторе који утичу на развој руралног туризма и посредно могу да утичу на конкуренцију у грани. Да би се рурални туризам могао развијати, мора пре свега постојати тражња за њим. У овом делу ће бити размотрени објективни и субјективни фактори тражње. Поред тога, анализираће се и фактори понуде, као што су атрактивности локације (природне, изграђене, друштвене), рецептивни капацитети (смештајни, угоститељски и др.) и комуникативни фактори (саобраћајна инфраструктура, транспорт и сл.).

Наведена група фактора карактерише туристичку понуду, с тим да поједини облици туризма у њима обухватају посебне елементе. Тако се, на пример, за туристичку понуду руралног туризма, може говорити о посебностима које су карактеристичне за рурални простор. Законска регулатива је основа у пословању у сеоском, као и у свим осталим облицима руралног туризма. Уједно она представља правни оквир за пословање, о чему ће се посебно говорити.

У оквиру *другог дела* биће анализирана искуства у управљању руралним туризмом у земљама које су до сада постигле најбоље резултате. То су земље чланице ЕУ, САД, Канада, Русија, Аустралија и Израел. Идеја је, да се на бази доступних информација о развоју руралног туризма у овим земљама, створи основа која ће помоћи у конципирању и формулисању адекватних стратегија, планова, политика и организације, што је претпоставка за предузимање одговарајуће акције и унапређење постојећих перформанси у развоју руралног туризма у Србији. На основу континуираног и системског процеса компарирања развоја руралног туризма у Србији, са земљама које имају најбољу праксу, омогућиће се лакше сагледавање оног што је до сада постигнуто и начина како је то остварено, затим оперативних способности и карактеристика конкуренције али и могућности да се повећа конкурентност руралних туристичких дестинација.

Поред тога, анализираће се досадашњи ниво развоја руралног туризма у Србији. На основу оцене тренутног стања у развоју руралних туристичких дестинација створиће се и слика о томе какве су основе за повећање конкурентности. То ће утицати на дефинисање стратегије која би могла да допринесе бржем и квалитетнијем развоју. То је претпоставка за примену одговарајућих акција и лоцирања одређених подручја у која треба усмерити све напоре.

У *трећем делу* кандидат полази од појма конкурентности туристичке дестинације. До сада примарни фокус у дефинисању се стављао на њену економску природу. Треба истаћи да је економска димензија свакако врло важна, али не и једина. Имајући у виду саму природу туризма – његову мултидисциплинарност, јасно је да је конкурентност дестинације опредељена и социјалним, културним, политичким, техничко-технолошким и факторима очувања природног окружења. У том смислу ће се указати и на мултидимензионалну природу конкурентности туристичке дестинације, односно утицај већег броја различитих фактора. Правилан приступ у дефинисању конкурентности захтева и прецизну дистинкцију између компаративне и конкурентске предности. Како бројни аутори истичу (Porter M., Poon A., Vanove N.) то је од суштинског значаја и уједно представља основу у правилном приступу за разумевање модела конкурентности туристичке дестинације који менаџменту омогућују лакше и квалитетније управљање и правилну процену важности свих атрибута који детерминишу конкурентност.

Важно питање је одређивање начина за квантитативно мерење конкурентности неке туристичке дестинације. Мерење конкурентности омогућава менаџменту да утврди да ли су дестинације на бази постојећих ресурса способне да реализују вишу профитабилност од просечне, са нижим друштвеним трошковима и без угрожавања сопственог окружења и постојећих ресурса. Како је досадашња пракса показала, као најбољи индикатори су се показали Туристички производни индекс (WES) и TCI индекс (*Travel & Tourism Competitiveness Index*). Биће представљене обе методологије и јасно указано на предности и недостатке сваке од њих. Ово ће послужити као основ како би се развила листа елемената туристичке понуде који могу да се користе при мерењу конкурентности руралне туристичке дестинације и у том смислу утврди одговарајућа методологија. То је уједно и теоријска претпоставка за примарно истраживање које ће се обавити на терену, а чији резултати ће се представити и размотрити у шестом делу рада.

У овом делу рада биће представљени и концептуални модели конкурентности у управљању туристичком дестинацијом (J. R. Brenet Ritchie и Geoffrey I. Crouch, 2003, Vengesai S., 2003). Знање о постојању разлика између компаративних и конкурентских предности је важно, али у покушају да се дају одговори на стратешка питања управљања дестинацијом неопходно је развити и моделе конкурентности. У том смислу неопходно је вршити истраживања свих елемената који доводе до унапређења фактора који конституишу ресурсе, како оне који се наслеђују, тако и оне који се изграђују и развијају, а у намери да се створи најбољи начин за операцијонализацију конкурентности. Концептуални модел конкурентности руралне туристичке дестинације ће представљати основу предлога управљачког модела.

С обзиром да у Србији не постоје рурални туристички кластери, у овом делу рада ће се разрадити идеја о формирању руралних туристичких кластера. Размотриће се неопходни услови за њихов настанак, дати предлог за формирање могућих руралних туристичких кластера на нивоу Републике и указати на приоритете у развоју.

Како бројни економисти истичу да су „know-how“ и информисање стратешки ресурси савременог информатичког друштва, у овом делу разматра се питање улоге и значаја

информационе технологије у јачању конкурентности руралних туристичких дестинација. У Србији тренутно не постоји формирана јединствена база података о руралним туристичким дестинацијама и њиховим производима, што имплицира разраду идеје о формирању једне такве базе. Улога ове базе би била да туристима омогући приступ свим релевантним информацијама о руралној туристичкој понуди Србије. Она би била у функцији инструмената маркетинга и послужила би и у оцени врсте и типа производа који се нуде тржишту, а Туристичка организација Србије (ТОС) би кроз формирање једне овакве базе вршила једну од својих основних функција – пропагандну.

Управљање квалитетом је такође важно питање како би се обезбедила конкурентска позиција на тржишту. С обзиром на значај и еволуцију у приступу квалитету, размотриће се теоријски развој концепта (од појма квалитета производа и услуга, до појма управљања). Указаће се на значај концепта управљања тоталним квалитетом (TQM). Имајући у виду постојећи ниво развоја руралних туристичких дестинација у Србији, предложиће се могућности за унапређење квалитета свих релевантних чинилаца понуде.

Очуваност природног амбијента је такође фактор конкурентности руралних туристичких дестинација. Представиће се постојећа заштићена природна добра у Републици Србији и указати на законску регулативу која је у функцији ових подручја. Сагледавајући развој туризма и читав низ туристичких производа који се ослањају на развој руралног туризма, јасно је да и поред позитивних ефеката на економију и просперитет руралних дестинација, туризам може и негативно да утиче на животну средину. У том смислу у овом делу ће се размотрити концепт одрживог туристичког развоја као рационалног приступа у развоју руралних туристичких дестинација.

Четврти део рада односи се емпиријско истраживање утицаја квалитета понуде руралних туристичких дестинација у Србији на туристичку тражњу. Кандидат ће дати образложење узорка и структуре упитника, који ће се користити као инструмент за прикупљање података. Путем метода испитивања биће прикупљени подаци од изабраног узорка локалних стејкхолдера и туриста, односно посетилаца руралних туристичких дестинација. На основу спроведеног квалитативног и квантитативног истраживања кандидат ће анализирати податке, извести одређене закључке и тестирати постављене хипотезе.

Статистички методи који ће се користити за обраду података односе се на коришћење статистичког програма SPSS (Statistical Package for the Social Science for Windows) и програма Microsoft Excel. Такође ће бити коришћени различити тестови као што су: χ^2 -тест, t-тест, z-тест, Левне-ов тест о једнакости варијанси. У овом делу биће наведена и ограничења истраживања. Резултати емпиријског истраживања представљаће основу за предлог мера за унапређење развоја руралних туристичких дестинација у Србији.

Пети део рада односи се на предлог мера за повећање конкурентности руралних туристичких дестинација у Србији. На бази анализираних теоријских ставова и емпиријског истраживања кандидат ће разрадити модел управљања руралним туристичким дестинацијама у Србији. Представиће стратегијске правце развоја као и могућности унапређења туристичког производа и промотивних активности који ће допринети бољем позиционирању руралних туристичких дестинација у Србији на туристичком тржишту.

10. Име ментора са образложењем

Комисија предлаже Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу да ментор докторске дисертације кандидата **мр Предрага Вуковића** под

насловом **Управљачки модел за повећање конкурентности руралних туристичких дестинација у Србији**, буде др **Гордана Радосављевић**, ванредни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу.

Гордана Радосављевић је уписала Економски факултет у Крагујевцу школске 1980/81 године, а дипломирала 20.09.1984. године са просечном оценом 8,94 и оценом 10 на дипломском испиту. У октобру 1987. године изабрана је за асистента приправника на наставном предмету Истраживање тржишта. Последипломске студије уписала је школске 1988/89. године на Економском факултету у Београду, курс Пословна економија, смер Маркетинг. Све испите предвиђене наставним планом положила је са просечном оценом 9,50. Магистарски рад са темом *"Истраживање тржишта месних прерађевина"* одбранила је 21.04.1992. године, на Економском факултету у Београду. Новембра 1993. године изабрана је за асистента на наставном предмету Истраживање тржишта, а новембра 1997. године поново изабрана за асистента на истом наставном предмету. Од марта 1994. године ангажована је за извођње вежби и на наставном предмету Економика и организација трговинских предузећа, а од 2000. године изводила је вежбе и на наставном предмету Пословање угоститељских и туристичких организација. Докторску дисертацију под називом *"Пројектовање система информација за стратегијско управљање трговинским предузећем"*, одбранила је на Економском факултету у Београду дана 16.11.2000. године. У звање доцента на Економском факултету у Крагујевцу изабрана је 09.07.2001.године, на наставним предметима Економика и организација трговинских предузећа и Пословање туристичких и угоститељских организација. У звање ванредног професора изабрана је 19.06.2007. године, за ужу научну област Менаџмент и пословна економија – наставни предмети Економика и организација трговинских предузећа и Менаџмент у туризму и хотелијерству. Поред наведених предмета на основним студијама ангажована је и на наставном предмету Менаџмент у трговини. На дипломским академским студијама ангажована је на наставном предмету Менаџмент хотелских предузећа, а на докторским студијама на наставном предмету Стратегијски менаџмент у туризму. На Економском факултету у Београду ангажована је у допунском раду на наставном предмету Менаџмент предузећа у туризму и хотелијерству од школске 2005/06. године. Од маја 2005. године до октобра 2009. године, обављала је функцију продекана за наставна питања на Економском факултету у Крагујевцу. Основне области научног истраживања су: менаџмент у туризму, менаџмент у трговини, стратегијско управљање и сл. У циљу научно стручног усавршавања боравила је на: Academy of Economics, Cracow, Poland; University of Information Technology and Management, Rzeszow, Poland; Faculty of Economics University of Udine, Italia; University of Economics and Business Administration, Viena, Austria, Faculty of Management Comenius University, Bratislava, Slovak Republic.

У погледу објављених радова комисија издваја најзначајније радове који су публиковани у последњих десет година:

Радосављевић, Г., (2002), Пословање хотелских предузећа у условима транзиције, Економске теме, ISSN 0353-8648. - Вол. 40, бр. 1/2 стр. 425-430. UDK 338.48, COBISS.SR-ID 162563084 (M 51)

Радосављевић, Г., Максимовић, Љ., (2003), Утицај промена у окружењу на стратегијско управљање предузећем, Environmental Trends Impact on Enterprise Strategic Management, Стратегијски менаџмент. - ISSN 0354-8414. - Год. 7, бр. 1/2 стр. 11-15.UDK 005.5, COBISS.SR-ID 194723079 (M 52)

Radosavljević, G., (2004), Problems of trade development in transitional economies From Transition to Development. Part 2 / Second International Conference of the Faculty of Economics in Sarajevo ICES 2003, Sarajevo, October 9-11, 2003. - Sarajevo : University of Sarajevo, Faculty of Economics, 2004. - ISBN 9958-605-58-9. - Str. 659-665. UDK 005.3, COBISS.SR-ID 512568412 (M33)

Radosavljević, G., (2004), Tendencias of international tourism and hotel business, *Economia contemporană, prezent și perspective / Sesiunea Internațională de Comunicări Științifice*, Pitești, 24 - 25 aprilie 2004. - București : Editura AGIR, 2004. - ISBN 973-8466-56-3, Str. 353-358 UDK 338.48, COBISS.SR-ID 512888156 (M 33)

Радосављевић, Г., (2005), Институционалне претпоставке за развој електронске трговине, *Економске теме.*, ISSN 0353-8648. - Вол. 43, бр. 1, стр. 81-88., UDK 33, COBISS.SR-ID 162618124 (M51)

Радосављевић, Г., (2006), Квалитет као стратегија развоја туризма Србије, *Quality as strategy of turism development in Serbia.* Зборник радова / Фестивал квалитета 2006. [у оквиру манифестација] 33. национална конференција о квалитету [i] 1. национална конференција о квалитету живота, 10.-12. мај 2006., Крагујевац. - Крагујевац : Машински факултет : Центар за квалитет, ISBN 86-80581-86-0. - Стр. 253-259. UDK 338.486.1.02, COBISS.SR-ID 512878684 (M 63)

Radosavljević, G., (2007), The impact of information technology on competitive advantage in the hotel industry , *Management and marketing under globalization / International scientific conference contemporary challenges of theory and practice in economics*, [Belgrade, 26/09/2007 - 29/09/2007]. - Beograd : Faculty of Economics of the University of Belgrade, Publishing Centre = Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta,- ISBN 978-86-403-0846-5. - (2007), Str. 321-328. UDK 338.48:005, 005.591.4:007, 005.7:007, COBISS.SR-ID 512543836 (M 33)

Radosavljević, G., (2008), Quality management as promoting factor in tourism industry, *Turystyka i rekreacja szansą rozwoju aktywności społecznej / pod redakcją Renaty Grzywacz.* - Rzeszów : Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, 2008. - ISBN 978-83-60583-25-8. - (2008), Str. [47]-54. UDK 338.48, COBISS.SR-ID 512879964 (M 53)

Радосављевић, Г., (2009) Менаџмент у туризму, *Економски факултет Универзитета у Крагујевцу*, Крагујевац, ISBN 978-86-82203-96-4 UDK 005:338.48(075.8), COBISS.SR-ID 170075916 (M 42)

Радосављевић, Г., *Борисављевић, К.*, (2010) Утицај културног туризма на имиџ Србије, *Унапређење туризма као фактор развоја привреде Србије / уредници Перо Петровић, Видоје Голубовић.* - Београд : Институт за међународну политику и привреду, 2010. - ISBN 978-86-7067-140-9. - (2010), Стр. 455-465., UDK 338.48(497.1), COBISS.SR-ID 512878940 (M 63)

Radosavljević, G., (2010), The analysis of business success in tourism, Poland - Serbia / scientific editor Zbigniew Paszek. - Kraków : Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, ISBN 978-83-7571-156-1. Str. [247]-256. UDK 338.486.1.02, COBISS.SR-ID 512637020 (M45)

Максимовић, Лј., *Radosavljević, G.*, *Борисављевић, К.*, (2011), Concentration in the radio television program distribution market in the Republic of Serbia, *Industrija.* - ISSN 0350-0373. - God. 39, br. 3, str. 31-43. UDK 338.4:654(497.11), COBISS.SR-ID 38686223 (M24)

Максимовић, Лј., *Radosavljević, G.*, *Марјановић, Г.*, (2011), The global strategy of TNC in oligopolistic competition, *Development Potentials of Foreign Direct Investment / edited by Miroslav Antevski.* - Belgrade : Institut of international politics and economics, - ISBN 978-86-7067-152-2, Str. [97]-110. UDK 339.727.22+334.726:339.13, COBISS.SR-ID 512879452 (M 14)

Радосављевић, Г., *Борисављевић, К.*, (2011) Иновације као фактор предузетништва у туризму, *Innovation as a factor of entrepreneurship in tourism*, Нови методи менаџмента и

маркетинга у подизању конкурентности српске привреде / редактори Небојша Јанићијевић, Стипе Ловрета. - Београд : Центар за издавачку делатност Економског факултета, - ISBN 978-86-403-1179-3. Стр. 353-366.UDK 338.48:005.745, 005.9, COBISS.SR-ID 512883036 (M45)

11. Научна област докторске дисертације

Предложена докторска дисертација кандидата **мр Предрага Вуковића**, под називом **Управљачки модел за повећање конкурентности руралних туристичких дестинација у Србији**, припада научној области Економске науке, поље Друштвено-хуманистичке науке, ужа научна област Менаџмент и пословна економија.

12. Научна област чланова Комисије

Комисију за оцену подобности кандидата и теме докторске дисертације чине:

Ментор

Др Гордана Радосављевић, ванредни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Менаџмент и пословна економија.

Чланови Комисије

Др Светислав Миленковић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој

Др Жаклина Стојановић, ванредни професор Економског факултета Универзитета у Београду, ужа научна област Економска политика и развој.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу детаљне анализе материјала који је приложен уз Пријаву и која је презентирана у овом Извештају, Комисија за оцену подобности кандидата и теме докторске дисертације доноси следеће закључке:

- Кандидат **мр Предраг Вуковић** испуњава све суштинске и формалне услове предвиђене Законом о високом образовању, Правилником о пријави, изради и одбрани докторске дисертације Универзитета у Крагујевцу и Статутом Економског факултета Универзитета у Крагујевцу.
- Тема коју је кандидат **мр Предраг Вуковић** предложио за докторску дисертацију припада научној области за коју је Економски факултет Универзитета у Крагујевцу матичан, а у теоријско-методолошком и апликативном смислу је релевантна.
- Предложена тема за докторску дисертацију је актуелна и значајна будући да резултати истраживања могу дати значајан допринос у управљању руралним туристичким дестинацијама у Србији креирањем организационо управљачког модела, чија ће имплементација унапредити њихову конкурентност.

На основу анализе приложеног материјала и оцена презентираних у Извештају, Комисија за оцену подобности кандидата и теме докторске дисертације упућује Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу

ПРЕДЛОГ

да донесе одлуку којом се кандидату **мр Предрагу Вуковићу** одобрава израда докторске дисертације под насловом: **Управљачки модел за повећање конкурентности руралних туристичких дестинација у Србији.**

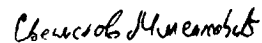
Комисија за ментора предлаже **др Гордану Радосављевић**, ванредног професора Економског факултета Универзитета у Крагујевцу.

У Крагујевцу,
фебруар, 2012. год.

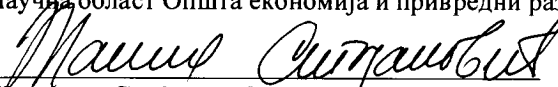
ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Др Гордана Радосављевић, ванредни професор
Економског факултета Универзитета у Крагујевцу,
ужа научна област Менаџмент и пословна економија

Др Светислав Миленковић, редовни професор
Економског факултета Универзитета у Крагујевцу,
ужа научна област Општа економија и привредни развој

Др Жаклина Стојановић, ванредни професор
Економског факултета Универзитета у Београду,
ужа научна област Економска политика и развој

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО: 13.02.2012			
Сл. бр.	Број	Датум	Врста
	3540/10-1/7		